

A VILÁG LEGJOBB

Buzás Balázs felvétele

ÁLLATKERTJEI

Egy olyan országban, ahol nem sajnálják a pénzt kutatásra és ismeretterjesztésre, nem csoda, ha az állatkerteket is jó állapotban találjuk. Az Amerikai Egyesült Államok kétszázánál is több állatkertje és akváriuma közül én csak a jelentősebbeket kerestem fel, de nem csalódtam, valóban a világ legprofibb ilyen intézményeiben jártam, melyek közül most New York és San Diego állatkertjeit mutatom be.

Bronx Zoo és Central Park Zoo, New York

„A legnagyobb állatkert a legnagyobb városban” – hirdeti magát a New York-i Bronx Zoo, és mi tagadás, alapos bejárásához tényleg sok idő kell. 1899-es nyitáskor mindössze 843 állatot mutattak be, ez a szám mára a többszörösére nőtt. Az állatkertet alapító New York-i Zoológiai Társaság fő célkitűzése a veszélyeztetett vadonélő állatfajok megmentése. A Társaságot 1993-óta már Vad-

védelmi Társaságnak (Wildlife Conservation Society, WCS) hívják, és ha lehet, még eredményesebben működik, mint valaha.

Az első vadvédelmi projekt az amerikai bölény (*Bison bison*) megmentése volt. William T. Hornaday, aki a századelőn igazgatta az állatkertet, 1905-ben létrehívta az Amerikai Bölény Társaságot, hogy megmentse az utolsó vadon élő 1000 példányt. Valamennyi faj fennmaradását fontosnak tartják, de némelyek esetében egyedülálló eredményeket produkáltak. Ilyen például a hópárduc (*Uncia uncia*) esete, amely 1903 óta a kiállításuk része, és 1966–1999 között az állatkert mintegy 82 kölyökkel járult hozzá a vadon élő állomány fennmaradásához. Az Amerikai Állatkertek és Akváriumok Szövetsége (AZA) által létrehozott Fajok Túlélési Terve (Species Survival Plan, SSP) keretében sikeresen tenyésztik a síkvidéki gorillát (*Gorilla g. gorilla*), a kínai alligátort (*Alligator sinensis*) a mauritiusi

rózsaszín galambot (*Nesoenas sp.*) és még további 40 fajt. Az ehhez és a vadonban folyó programokhoz szükséges pénzt az új, látványos kiállításokkal teremtik elő. Első és legsikeresebb ilyen kiállításuk, az afrikai esőerdők életét bemutató Kongó Gorilla-erdő mintegy 55 faj 400 egyedét mutatja be élethű környezetben. Okapik (*Okapia johnstoni*), 23 síkvidéki gorilla és számos apró élőlény, mind-mind a Kongó-medence fennmaradásának fontosságát hangsúlyozzák, s az első évben mintegy egymillió dollár bevételt hoztak a Vadvédelmi Társaságnak. Ezt a pénzt kizárólag az Afrikában folyó munkákra fordították és fordítják ma is.

A Társaság üzemelteti a Manhattan szívében lévő Central Park Zoo-t is, mely 1864-es alapítása óta a híres Central Park része. New York város vezetése 1980-ban kérte fel a Társaságot az állatkert felújítására és üzemeltetésére. Nyolc év munkájával sikerült olyan igényes bemutatót létrehoz-

niuk, mely 1400 állatával és évi egymillió látogatójával büszkén megállja helyét a világ legnagyobb városának bármely nevezetessége mellett. Igazából a Bronx Zoo kihegyezett részlege, ahol pár igazán látványos és ritka fajjal próbálják bemutatni és Bronxba csalni a látogatókat.

San Diego Zoo, California

Mint Anghi Csaba is megjegyezte *Állatkert-ről állatkertre* című könyvében, kevés állatkertnek jut olyan kedvező klímakörnyezet, mint a San Diego-inak. Valóban, akár egy ausztráliai állatkert: mindenhol pálmák, eukaliptuszfák és rekkenő napsütés. Az 1916-ban alapított zoo hamar a világ legjobb ilyen intézménye lett, ami nagyrészt a San Diego-i Zoológiai Társaságnak köszönhető. Az akkor 50 állatból álló bemutató mára hatalmas, mintegy 800 faj 3800 egyedét bemutató kiállítássá bővült. Az állatkertet földrajzi régiókra osztották, ahol még arra is ügyeltek, hogy a régióknak csak az odavalósi növényekkel találkozhasunk. Az ausztrál régióban régóta tartanak koalát (*Phascolarctos cinereus*), melynek táplálása a helyben termesztett eukaliptusszal nem okoz gondot.

A legtöbb látványos kifutót az elmúlt évtizedben nyitották meg vagy alakították át, így az állatkert új intézmény benyomását kelti. Látványos a gorillakifutó, a sok okapi (*Okapia johnstoni*), és a vízilovak (*Hippopotamus amphibius*) bemutatója, ahol állandóan tiszta vízben tanulmányozhatjuk az állatokat. Legnagyobb attrakció a Pandakutató-állomás, mely 1996 óta az itt élő nagy pandáknak (*Ailuropoda melanoleuca*) állandó otthona. A ritkaságokat szerető látogató lépésről lépésre újabb fajokba botlik, melyeket sehol máshol nem láthatott eddig. Még a gyakoribbnak vélt fajoknál is érdemes elolvassunk az ismertetőablát, mert szinte biz-

tos, hogy az adott fajnak egy veszélyeztetett, csak kis területen élő alfaja előtt állunk.

San Diego Wild Animal Park, California

San Diego városától egyórányi kényelmes autóútra található az 1969-ben alapított és az állatkertnél húszszor nagyobb területű Wild Animal Park. A nagyközönség számára 1972 óta látogatható park főleg a nagy helyigényű fajoknak ad otthont. Sokan

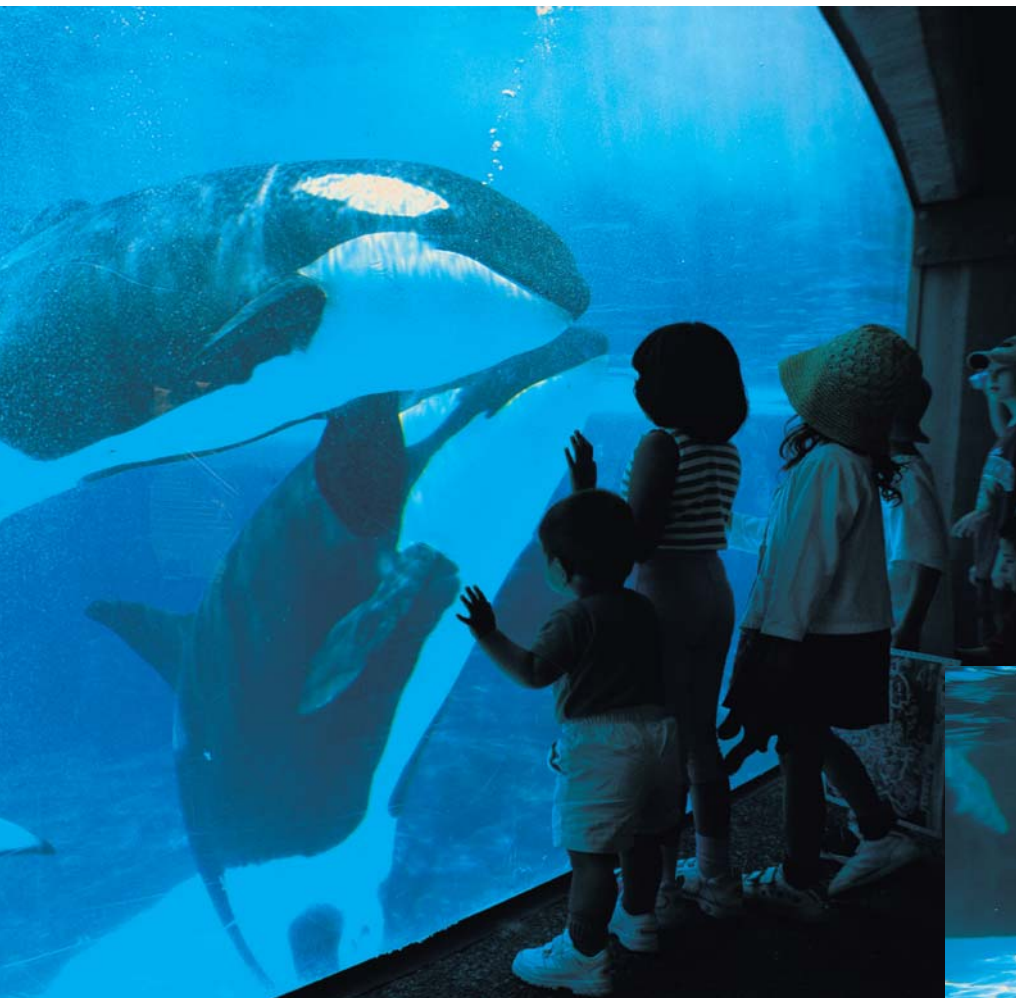
szafáriparknak hívják, de a terület gyalog is bejárható.

Ahhoz, hogy közelebb kerüljünk a Szavanna névre hallgató, hatalmas kifutó, pontosabban egy lapos völgy afrikai állataihoz, vagy erős távcsőre, vagy a „Wgasa Bozót-vonal” névre hallgató függővasútra lesz szükségünk. A fotósok igényeit kielégítő, befizethetünk egy fotósszafárra is, melynek során zebra-síkos Land Roverrel járjuk a kifutót. A szavanna szinte minden állatát együtt mutatják be: zebrák, gazellák,

antilopok, orrszarvúak és struccok legelésznek békésen, és talán észre sem veszik, hogy nem a Ngorongoro-kráterben vannak.

A Park legfontosabb feladata a veszélyeztetett állat- és növényfajok megőrzése és fogságban történő tenyésztése. Erre hozták létre a Veszélyeztetett Fajok Tenyészközpontját (CRES), ahol kiemelt eredményként mutatható fel a kaliforniai kondor (*Gymnogyps californianus*) megmentése. 1983-ban már csak 25 példány repült szabadon az USA délnyugati területein, ezért a

engedték és az itt élő példányok számát is mérsékeltek, így a tágasabb elhelyezést a delfinek több borjúval hálálták meg. Még napjainkban is számos kritika éri az intézményt, hogy a kardszárnyú delfineket szűk medencékben tartja, ahol azok könnyen megsérülhetnek és hamarabb elpusztulnak, mint vadon élő társaik. Tény, hogy 1965 és 1989 között 28 állatnak a fele elpusztult, de az ilyen bemutatóknak köszönhetően talán több ember fordul a bálnavadászok ellen, megmentve a vadon élő példányok életét.

A múlt század végének szenzációja volt J.J., a partra vetett szürkebálna-borjú (*Eschrichtius robustus*), melyet a Sea World szakemberei mentettek meg, és helyeztek el a legnagyobb medencéjükben. Mesterséges körülmények között a világon először itt lehetett tanulmányozni élő bálnát. J.J. pár

CRES szakemberei 1987-ben befogták az összes vadon élő példányt, és hozzáláttak a faj zárttéri tenyésztéshez. 1992 óta a faj egyedszámát 220-ra emelték, ebből több mint 90 madarat már szabadon is engedtek. Jelenleg a Dél-Kaliforniában élő vastagszarvú vadjuh (*Ovis canadensis*) megmentésén fáradoznak, de párhuzamosan több tenyésztési programot is futtatnak, például a keskenyszájú orrszarvú (*Diceros bicornis*) vagy a tuatara (*Sphenodon sp.*) megmentéséért. Ez utóbbit eredeti élőhelyén, Új-Zélandon próbálják megmenteni. Állatkerti példányai a kutatáshoz szükséges pénz előteremtésében játszanak szerepet.

A CRES felügyelete alá tartozik egy ún. Frozen Zoo, azaz Fagyasztott Állatkert is. Ez a világ legnagyobb olyan gyűjteménye, ahol a veszélyeztetett fajok egyedeinek genetikai állományát és a szaporodásához szükséges spermiumot mélyhűtve őrzik.

Sea World San Diego, California

A magánkézben lévő Sea World-ből, azaz Tengeri Világból hármat találhatunk az országban, de az üzleti vállalkozás része további négy állatkert, köztük a floridai Bush Garden. Az üzlet sikerét mi sem jelzi jobban, mint hogy a San Diego-i Sea World 1964-es megnyitása óta több mint 100 millió látogatót fogadott.

A minket körbevezető biológus rögtön a Wild Arctic (Vad Sarkvidék) nevet viselő új pavilonhoz vezet minket, ahol meglepő látvány fogad. A hatalmas épületet egy antarktisi kutatóállomás mintájára építették. Belül a legkisebb kavicstól a helikopterig és a hótaposó csizmáig minden eredeti. Kérdésünket, hogy a látogatók nem lopják-e el a kiállított tárgyakat, nem értették...

Természetesen itt is az élő állatok bemutatása volt a cél. A fehér delfinek vagy belugák (*Delphinapterus leucas*) óriási, hátterezett medencéjének díszletét egy elsüllyedt vitorlás bordázata, és mesterséges, de eredeti jég-ről mintázott jégtáblák alkotják. Hasonló a rozmárok (*Odobenus rosmarus*) bemutató-medencéje és a jegesmedvék (*Thalartos maritimus*) kifutója is. E fajok bírják a meleget, így férőhelyük felül nyitott. A jegesmedvék szinte apró guppiknak tűnnek az óriási medencében, melynek mélysége legalább 10 méter. A több pingvinfajt bemutató „pingvinárium” szikláit az Antarktiszról hozták, vagy ott vettek mintát róluk, és itt reprodukálták. Az eredeti hőmérséklet miatt a gondozó pufájában álldogál kedvencei között. Mi páncélüveg előtt, futószőnyegen haladunk a több tíz méteres „akva-terrarium” mellett.

Az itteni szenzáció a kardszárnyú delfin (*Orcinus orca*). A híres Shamut már szabadon

év alatt kinőtte medencéjét, így szabadon engedték. A bálna megmentése és tanulmányozása is jelzi, hogy a Sea World nemcsak profitorientált intézmény, de jelentősen kiveszi részét a vízi emlősök megmentéséből és tanulmányozásából. A Sea World természetesen tagja az Amerikai Állatkertek és Akváriumok Szövetségének, mely szervezettől több elismerést kaptak a biológiai ismeretterjesztés, a tengeri állatok bemutatása és szaporítása terén elért eredményekért.

Közvetlenül délnyugat-amerikai körutunk előtt Florida melegvizű hőforrásaiban karibi manáttikkal (*Trichechus manatus*) búvárokodtam, ezért itt sem hagyhattam ki, hogy felkeressem őket. Óriási akváriumban úszkáltak békésen, és „legelték” a víz felszínén úszkáló salátát. Barátaim addig a delfin-simogatóban úszkáló palackos delfineket (*Tursiops truncatus*) fotózták, majd elindultunk a mexikói határ mentén fekvő sivatagi nemzeti parkok felderítésére.

-buzás-

További információk:

www.aza.org
www.wcs.org
www.bronxzoo.com
www.seaworld.org
www.sandiegozoo.com